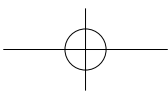
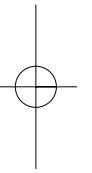
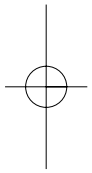


Marià Torrent i Vinyas

LA MUSA VIGATANA

Philologica: Sèrie Textos, 3

Collecció dirigida per Albert Rossich



Marià Torrent i Vinyas

LA MUSA VIGATANA

a cura de Roger Vilà



edicions vitella

L'edició d'aquesta obra ha comptat amb l'ajut de l'Institut Català de les Indústries Culturals i ha estat possible gràcies a la contribució del *Grup de Literatura Moderna* de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona.

La col·lecció *Philologica* forma part del grup  
Textos Medievals Catalans.



Publicat per Edicions Vitel·la  
Major, 8. 17141 Bellcaire d'Empordà  
Tel. i Fax 00 34 972 765 913  
gemma.garcia@edicionsvitella.com  
www.edicionsvitella.com

Primera edició: octubre 2007

© dels textos 2007, els autors  
© d'aquesta edició 2007, Edicions Vitel·la

Disseny de la coberta: Marc Vicens  
Il·lustració de la coberta: dibuix de Marià Torrent i Vinyas

Maquetació: Karàcters, estudi de maquetació  
Impressió: Agpograf impressors s.a.

ISBN: 978-84-935295-6-7  
Dipòsit legal: GI-876-2007

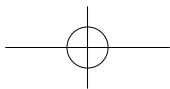
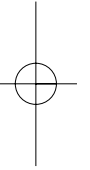
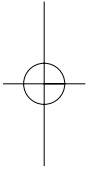
Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

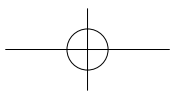
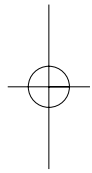
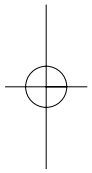
## TAULA

Introducció	7
L'autor	12
El manuscrit base de <i>La Musa vigatana</i>	14
Altres manuscrits	17
Altres fonts	20
Estrofisme	21
Llengua i lèxic	22
Temes	25
Obres més destacades	26
[80] Col·loqui entre en Xisco i en Nasi	27
[87] La crida del bou de 1803	29
[230] Cançó patriòtica de la <i>Sarra, sarra</i>	33
La recepció de <i>La Musa vigatana</i>	34
Criteris d'edició	37
Regularització ortogràfica	38
<i>La Musa vigatana</i>	41
Abreviatures bibliogràfiques utilitzades en l'aparat crític	351

Aparat crític	353
Apèndixs	361
Apèndix 1. Variant dels versos 53-128 del poema [81]	363
Apèndix 2. Variant del poema [83]	366
Apèndix 3. Variant del poema [84]	367
Apèndix 4. Crida del bou de 1802	368
Índex de primers versos	377
Bibliografia citada	385

## INTRODUCCIÓ







Albert Rossich, en un article dedicat a les arrels literàries de Jacint Verdaguer, parla de la tradició literària de la qual parteix el poeta en escriure les seves obres més primerenques (Rossich 1996). Rossich constata que Verdaguer no surt del buit, sinó d'una tradició neoclàssica i barroca, en la qual s'insereix l'obra de tota una colla d'escriptors que van quedar en l'oblit. La presència d'aquests escriptors demostra que la literatura en català no va deixar mai d'existir, tot i la concepció que encara se sol tenir de la Renaixença, definida sovint com un ressorgiment de la literatura escrita en la nostra llengua després d'un període sense producció literària en català. Aquesta concepció potser és una conseqüència del fet que els autors de la Renaixença van voler partir de zero i obviar aquesta producció de tradició neoclàssica i barroca.

Entre aquests escriptors que van fer la seva obra a finals del segle XVIII i durant la primera part del XIX trobem el vigatà Marià Torrent i Vinyas (1779-1823), autor d'un gran nombre de composicions recollides en un manuscrit sota el títol *La Musa vigatana*. La major part d'aquestes composicions són en català, encara que també n'hi ha en castellà, especialment les que corresponen als darrers anys. Es tracta, en aquest cas, d'un corpus poètic perfectament ubicat en la tradició literària moderna, on predominen les obres jocosos que utilitzen formes i temes procedents del barroc. En aquest sentit, és evident que en *La Musa vigatana* no podia deixar d'haver-hi al·lusions a Vicent Garcia; al·lusions que aquí, contràriament al que succeirà més tard entre els autors adscrits a la Renaixença, serveixen per exaltar les obres del Rector de Vallfogona, ja que tant per a Marià Torrent com per als altres autors del tombant del segle XVIII Vicent Garcia encara era un model, un referent que calia imitar. Així, en la composició 81 trobem aquests versos:

Daràs al canonge Oliva  
 mes expressions a càrregues,  
 i que el compadesc posat  
 entre rústics i muntanyes.  
 Sí: malaguanyat home és  
 per vostra col·legiata!  
 Ah!, que hi estaria poc  
 si ara em fessen rei d'Espanya!  
 L'enviaria a buscar,  
 i ell crec que de bona gana  
 vindria i em divertiria  
 ab sa musa, que m'encanta,  
 aixís com l'amic de versos,  
 Felip terç, nostre monarca,  
 ho féu ab en Vallfogona  
 dos centúries ja passades,  
 i de diversió en tindria  
 més que Felip terç, o tanta,  
 perquè Oliva, a Vallfogona,  
 si no l'excedeix, l'iguala.

I per mitjà d'una nota Marià Torrent ens acaba d'explicar qui era aquest "Vallfogona":

Nota que Felip terç fou un rei d'Espanya en los anys de 1600 i tants, temps en què vivia Vallfogona, que era un rector d'una rectoria de la Segarra anomenada Vallfogona; i per això aqueix famós rector fou, i és encara avui dia, anomenat per lo nom de la rectoria, Vallfogona; el qual fou el poeta català més excel·lent, fins que existí Oliva; en tant que havent ja dos-cents anys que és enterrat, encara avui dia viu i viurà en les seues immortals poesies, les quals, havent arribat als oïdos o la vista de Felip terç en aquell temps en què los dos vivien, i sent Felip terç molt aficionat a poesies i també algo poeta (lo que no es veu en els reis d'aquests temps), l'envià a buscar perquè anàs a Madrid en son palàcio a divertir-lo ab ses poesies. Tornem-hi.

Podem comprovar, en aquest fragment, la pervivència del mite del Rector de Vallfogona, considerat el millor poeta català que ha existit mai, amb el suposat viatge a Madrid inclòs. Així mateix, l'any 1875 Magí Verdaguer Callís diu que Marià Torrent "fou un

dels tants dexebles del ‘molt reverent Rector de Vallfogona’, encara que anantli molt enderrera, atansants’hi de’n tant en tant, assolintlo molts poques vegades” (Verdaguer 1875: 241). Producte d’aquesta tradició vallfogonesca són, per exemple, els retrats que Marià Torrent fa de determinats personatges i algunes obres de caire satíric i, fins i tot, escatològic. Però a *La Musa vigatana* també hi ha composicions populars com les crides de bou, que són llargues narracions en vers recitades per les festes de Vic i amb les quals es repassen els fets i els personatges que han tingut més ressò al llarg de l’any, sempre sota un punt de vista humorístic. A més, tractant-se d’un frare, no hi podien faltar poemes religiosos i oracions, encara que en un nombre bastant reduït.

Tanmateix, a banda de la tradició literària on s’emmarca l’obra de Marià Torrent, cal tenir en compte el context en què va escriure molts dels seus poemes. Així, la biografia de l’autor vigatà ens el situa de ple en la Guerra del Francès, de manera que el tema de la invasió napoleònica és ben present en els seus versos. Un bon nombre de composicions són atacs directes contra els invasors, retrats satírics de soldats francesos o arengues que pretenen animar els catalans a lluitar per foragitar l’enemic. En contraposició a aquests atacs trobem lloances a la monarquia espanyola i a la religió, una actitud que Pere Anguera exposa quan parla de l’ús polític que es va fer de la llengua catalana durant el segle XIX:

La Guerra del Francès impulsà l’aparició de textos populistes, gairebé sempre en català, adreçats tant a promoure respostes contra l’enemic exterior com a convèncer de la bondat de les actituds contraposades que sustentaven les dues grans opcions ideològiques, liberals i absolutistes, que s’enfrontaven dins dels defensors de la monarquia borbònica. (Anguera 1997: 56)

També ha d’estar relacionat amb el context el fet que la majoria dels poemes de la primera part de *La Musa vigatana*, pertanyents a l’època en què l’autor era a Vic, estiguin escrits en català, mentre que cap al final la llengua que s’imposa és el castellà; aleshores ja feia anys que Marià Torrent s’havia traslladat al monestir de Sant Jeroni de la Murtra, a Badalona, encara que tornés sovint a Osona, on va

passar llargues temporades. A Badalona, la pressió dels francesos era més viva que a Osona, i al monestir acudien visitants procedents dels llocs més diversos, com ara d'altres punts de la península. Tot plegat feia que l'autor entrés en contacte amb persones que desco-neixien la llengua catalana, a les quals va dedicar els poemes en castellà. Però s'ha de remarcar que, si en un primer moment les obres adreçades o dedicades a familiars sempre eren escrites en català, més endavant aquestes també les trobarem en castellà.

En qualsevol cas, Marià Torrent va escriure un nombre important de versos, entre els quals no és difícil trobar moments realment encertats, on demostra la gran facilitat que li atribuïen quan calia improvisar una composició, sobretot quan es tractava de fer-ho en català, la llengua que més bé domina i que li permet dur més enllà els acudits i els jocs de paraula. És veritat que algunes de les obres poc tenen a veure amb la poesia en majúscula; són més aviat narracions versificades, situades al costat d'altres narracions en prosa que sovint serveixen per comentar i ampliar el que s'ha explicat en una determinada composició. Però el conjunt de *La Musa vigatana* no fa res més que afegir més gruix i interès a un època de la nostra història literària que fins ara havia passat massa desapercebuda i que havia estat molt menystinguda. A mesura que apareguin edicions d'altres obres del tombant del segle XVIII podem fer-nos una idea de fins a quin punt era viva la literatura en llengua catalana abans de la Renaixença. Una altra cosa serà judicar la qualitat d'aquestes obres, però almenys haurà quedat ben clar que la producció literària en català no es va interrompre mai.

### *L'autor*

No són gaires les dades que tenim sobre la vida de Marià Torrent i Vinyas. Per això, a l'hora d'establir mínimament la seva biografia, només podem recórrer a alguna de les poques referències que es fan a l'autor en determinades obres o al que ell mateix ens explica a *La Musa vigatana*. Atès que molts dels poemes de circumstàncies que hi apareixen reflecteixen els esdeveniments històrics de l'època de l'autor, podem contextualitzar fins a un cert punt tant el personatge com l'obra, i seguir la seva trajectòria vital.

Així, doncs, les dades que ens donen alguns llibres ens permeten saber que va néixer a Vic el 1779 i que va morir el 1823, no sabem on.<sup>1</sup> Però és a partir del que ens diu el mateix autor, que podem diferenciar quatre períodes clars en la seva vida: els primers anys passats a Vic, entre 1779 i 1803; la primera etapa viscuda al monestir Sant Jeroni de la Murtra, a Badalona, entre 1804 i 1810; els anys viscuts a Castellterçol amb motiu de la Guerra del Francès, entre 1810 i 1814, i el retorn a Sant Jeroni.

A partir de *La Musa vigatana* podem deduir que l'autor roman a Vic des del 1779 fins al final del 1803 o començament de 1804. Marià Torrent ens explica en el poema 89 un cas que li va passar el Nadal de 1803. En la dècima següent s'acomiada d'un amic i li fa saber que ha pres l'estat religiós i que se'n va al monestir de Sant Jeroni de la Murtra. Poc després, en la quartilla del poema 103 afirma que té 24 anys, cosa que ens situa a l'any 1804.

Per tant, Marià Torrent ja és al monestir de Badalona, on restarà aproximadament fins a l'any 1810. En aquells moments, Catalunya està immersa en la Guerra del Francès, sobre la qual hi ha força referències a *La Musa*. L'autor no estalvia atacs contra els invasors i els seus poemes ens permeten de situar-nos molt bé, ja que fa referència a l'inici del setge de Girona (1808) o a la caiguda de Lleida (1810). De fet, en la introducció al poema 178 ens diu que són a l'any 1810 i que els monjos de Sant Jeroni es troben reclosos en el monestir, temerosos que els francesos els en vulguin fer fora. Però de seguida, en el poema 182, l'autor ens parla de l'inici de les classes al col·legi de Vic i en el següent ja escriu des de Castellterçol.

Sembla clar, doncs, que a partir del 1810 Marià Torrent s'estableix a Castellterçol, des d'on escriu molts dels poemes i de les cartes que s'inclouen al manuscrit. En la introducció a la composició 206 justifica la seva presència a Castellterçol dient que a causa de la guerra contra els francesos no pot continuar vivint a Sant Jeroni de la Murtra.

1 Aquesta dada apareix a Salarich (1854: 210-211). Dec el coneixement d'aquesta i moltes altres notícies a Albert Rossich (1996).